

שהתחיל להכין את צורכי השבת עוד בערב יום טוב, התירו לו להמשיך בהכנתם אף ביום טוב, שאין זו תחילת ההכנה אלא המשכה.

וגם רבה ידע את הדין של עירובי תבשילין.

אלא ששאלתו היתה על יסוד ההיתר של האפיה מדאורייתא, כי ההיתר של עירוב תבשילין, שאינו אלא מדרבנן, בא להתיר איסורים מדרבנן, ואינו יכול להועיל לאיסור תורה.

ותשובתו של רב חסדא, לפי הבנתו של רבה, היתה, שתקנת עירוב תבשילין מועילה אפילו כדי להתיר איסור תורה.

ועל כך תמה רבה:

אמר ליה רבה: וכי משום עירובי תבשילין,

ורבה אמר "אינו לוקה"⁽¹⁶⁾ דאמרינן: הואיל ואילו מיקלעי ליה אורחים ביום טוב,⁽¹⁷⁾ ראויה הפת הזאת להאכל על ידם בו ביום, לכן חשובה אפייתה כצורך יום טוב.⁽¹⁸⁾

אמר ליה רבה לרב חסדא: לדידך, דאמרת "לא אמרינן הואיל" – היאך אופין מיום טוב לצורך השבת הסמוכה לו?

בשלמא לדידי, שאני סובר דאמרינן "הואיל ואילו מיקלעי ליה אורחים ביום טוב", נמצאת האפיה צורך אותו היום.

אלא לדידך – מאי איכא למימר?

אמר ליה רב חסדא: התירו לאפות מיום טוב לשבת, משום עירובי תבשילין! שמניחים מערב יום טוב, פת ותבשיל לצורך השבת, והוא קרוי "עירוב תבשילין". שעל ידי

שמתחדש בשעתו. ובשעת עשיית האיסור, עדיין לא נתחדש היתר זה.

ומעין זה כתבו האבני נזר [סימן תטז] ועוד רבים מן האחרונים ליישב קושית תוספות, דלא אמרינן הואיל בדחוייה, אלא בהותרה. אך לפי זה צריך עיון בקושית הגמרא [בעמוד ב] מדם ציפור. ויעוין במגיה שם שהאריך בזה.

18. ואם תאמר, התניא בשבת [צה א], הרודה חלות דבש - שגג בשבת, חייב חטאת [משום תולדת קוצר]. הזיד ביום טוב, לוקה ארבעים - דברי רבי אלעזר! ואמאי לוקה? לימא הואיל ואי מיקלעי ליה אורחים חזי ליה. ואף חכמים אין פוטרים, אלא משום דסברי דלא חשיב הדבש כמחובר.

ויש לומר, כגון שהדביש הדבש ואינו ראוי לאכילה.

16. ואף רבה לא אמר, אלא דאינו לוקה. אבל לכתחלה אסור להכין לחול מטעם הואיל. שהרי אף מיום טוב לשבת אין אופין בלא עירוב תבשילין. ונתבאר להדיא בברייתא [ביצה כו ב], שהוא כדי שלא יאמרו שאופין מיום טוב לחול. אלמא, איסורא ודאי איכא. בעל המאור.

17. ואם תאמר, אם אמרינן "הואיל", בטלת כל מלאכת שבת. שהרי לעולם יש לפטור משום "הואיל והוא ראוי לחולה שיש בו סכנה". ויש לומר, דכיון דלא שכיח כלל, לא אמרינן "הואיל". תוספות.

והמהר"ם חלאווה תירץ בזה, דשאני יום טוב, דמותר כל היום במלאכת אוכל נפש. אלא שאם לבסוף הוברר שלא היה בו צורך אוכל נפש, איגלאי מילתא למפרע שבאיסור נעשה. אבל בשבת, האיסור קיים. והיתר פיקוח נפש הוא זה